

Σύγχρονη Ιστορία της Ελλάδος (1875-σήμερα)

V. Η δεκαετία του 1940

Πόλεμος, Κατοχή, Αντίσταση, Εμφύλιος

Εισαγωγή

Η δεκαετία του 1940 υπήρξε **ίσως η πιο σκοτεινή και ταραχώδης περίοδος της νεότερης ελληνικής ιστορίας**. Η Ελλάδα ενεπλάκη στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, βίωσε τριπλή κατοχή, λιμό, καταστροφές και εκτελέσεις, ενώ μετά την απελευθέρωση οδηγήθηκε σε έναν σκληρό και αδελφοκτόνο εμφύλιο πόλεμο.

Η χώρα **αιμορράγησε κοινωνικά, οικονομικά και πολιτικά**, και τα τραύματα της εποχής αυτής θα τη συνοδεύουν για δεκαετίες.

Ο Πόλεμος του 1940 – Το Έπος της Αλβανίας

28 Οκτωβρίου 1940: Ο πρωθυπουργός **Ιωάννης Μεταξάς** απορρίπτει το ιταλικό τελεσίγραφο.

Η Ελλάδα λέει το ιστορικό **«Όχι»** και μπαίνει στον πόλεμο.

- Οι ελληνικές δυνάμεις απωθούν τον ιταλικό στρατό και **εισβάλλουν στην Αλβανία**, καταλαμβάνοντας σημαντικές πόλεις όπως η Κορυτσά.
- Η **ελληνική αντίσταση** ενάντια στις δυνάμεις του Άξονα προκαλεί διεθνή εντύπωση και ανεβάζει το ηθικό των συμμάχων.

Όμως, στις **6 Απριλίου 1941**, η **Γερμανία επιτίθεται** στην Ελλάδα από τα ελληνοβουλγαρικά σύνορα.

Παρά τη σθεναρή αντίσταση, οι ελληνικές και βρετανικές δυνάμεις δεν καταφέρνουν να την αναχαιτίσουν.

Στις **27 Απριλίου 1941**, η Αθήνα καταλαμβάνεται:

Αρχίζει η Κατοχή.

Η Κατοχή (1941–1944)

Η Ελλάδα κατακτάται από τις **δυνάμεις του Άξονα** – Γερμανοί, Ιταλοί και **Βούλγαροι** μοιράζονται τη χώρα.

Σύγχρονη Ιστορία της Ελλάδος (1875-σήμερα)

Οι επιπτώσεις:

- 🌿 **Λιμός** τον χειμώνα του 1941–1942: Περισσότεροι από **300.000 άνθρωποι** πεθαίνουν από την πείνα.
- 🔥 **Καταστροφή χωριών και σφαγές αμάχων**: Δίστομο, Καλάβρυτα, Βιάννος και άλλες μαρτυρικές περιοχές.
- 💣 **Οικονομική κατάρρευση**: Ακρίβεια, πληθωρισμός, μαύρη αγορά.

🕊️ Η Εθνική Αντίσταση

Παρά τις συνθήκες, στην Κατοχή γεννιέται ένα **μεγαλειώδες κίνημα Αντίστασης**.

Οι σημαντικότερες οργανώσεις:

- **ΕΑΜ (Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο)** – με πολιτικό και στρατιωτικό σκέλος: τον **ΕΛΑΣ**
- **ΕΔΕΣ (Εθνικός Δημοκρατικός Ελληνικός Σύνδεσμος)** – υπό τον Ναπολέοντα Ζέρβα
- **ΕΚΚΑ, ΠΕΑΝ**, και άλλες μικρότερες αντιστασιακές ομάδες

📍 Το **1942**, ΕΛΑΣ και ΕΔΕΣ συνεργάζονται για την **ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοποτάμου** — ένα από τα σημαντικότερα σαμποτάζ στην κατεχόμενη Ευρώπη.

Η Αντίσταση αποτελεί **πηγή υπερηφάνειας**, αλλά παράλληλα, οι πολιτικές διαφορές **πυροδοτούν διχόνοιες** που θα οδηγήσουν στην τραγωδία του εμφυλίου.

🚩 Απελευθέρωση και Πολιτική Αβεβαιότητα (1944)

📅 **Οκτώβριος 1944**: Οι Γερμανοί αποχωρούν από την Αθήνα.
Η Ελλάδα είναι πλέον **ελεύθερη**... αλλά όχι ενωμένη.

Οι **αντιστασιακές οργανώσεις** έχουν αποκτήσει δύναμη, αλλά **δεν υπάρχει συμφωνία για το ποιος θα κυβερνήσει**.

📍 Η Συμφωνία της Καζέρτας (Σεπτέμβριος 1944) όριζε πως οι αντάρτικες δυνάμεις θα τελούσαν υπό τον έλεγχο της εξόριστης κυβέρνησης και του στρατηγού Σκόμπι (Βρετανία).

🔥 Τα Δεκεμβριανά (Δεκέμβριος 1944)

Σύγχρονη Ιστορία της Ελλάδος (1875-σήμερα)

3 Δεκεμβρίου 1944: Ξεσπούν συγκρούσεις στην Αθήνα μεταξύ του **ΕΛΑΣ** και των βρετανικών/κυβερνητικών δυνάμεων.

Τα **Δεκεμβριανά** διαρκούν έως τον Ιανουάριο του 1945 και **σπέρνουν το πρώτο μεγάλο ρήγμα** που οδηγεί στον εμφύλιο.

Συμφωνία της Βάρκιζας (Φεβρουάριος 1945)

Μετά τη λήξη των Δεκεμβριανών, υπογράφεται συμφωνία:

- Ο **ΕΛΑΣ** **αφοπλίζεται**,
- Οι πολιτικοί κρατούμενοι **απελευθερώνονται**,
- Προβλέπεται **συμμετοχή όλων** σε μελλοντικές εκλογές.

Ωστόσο, η εφαρμογή της **δεν ήταν πλήρης**.

Αντιθέτως, ξεκινά ένα **αντι-αριστερό κύμα διώξεων και δολοφονιών**, γνωστό ως «**λευκή τρομοκρατία**».

Ο Εμφύλιος Πόλεμος (1946–1949)

Τον Μάρτιο του 1946, με αφορμή δολοφονίες και διώξεις, ξεκινά ο **ελληνικός εμφύλιος**.

Οι **κομμουνιστές αντάρτες (ΔΣΕ)** συγκρούονται με τον **εθνικό στρατό**, με στήριξη από τη Βρετανία και αργότερα τις ΗΠΑ (Δόγμα Τρούμαν).

Ο πόλεμος θα κρατήσει έως το **1949**, αφήνοντας πίσω:

- 100.000+ νεκρούς,
- δεκάδες χιλιάδες πρόσφυγες,
- χωριά ερημωμένα,
- βαθιά **πολιτική και κοινωνική πόλωση** που θα διαρκέσει δεκαετίες.

Σύγχρονη Ιστορία της Ελλάδος (1875-σήμερα)

Συμπεράσματα

Η δεκαετία του 1940 ήταν **μια δεκαετία αίματος, πόνου και ηρωισμού**.

Η Ελλάδα αντιστάθηκε στον φασισμό και έγινε σύμβολο θάρρους.

Αλλά όταν ο κοινός εχθρός έφυγε, οι **εσωτερικές διαφορές** και ο **πολιτικός διχασμός** την οδήγησαν σε έναν εμφύλιο που διέλυσε την ελπίδα για εθνική ενότητα.

Η δεκαετία αυτή άφησε πίσω της **τραύματα, μνήμες και μαθήματα**, που διαμορφώνουν ακόμα και σήμερα τον τρόπο που βλέπουμε την Ιστορία.